

Hvem dræbte kong Harald?

Sociale netværk og det fynske runestensmateriale i relation til kong Haralds
død ca. 986

Af:

Anders Lundt Hansen

Historiker, cand.mag.



ABSTRACT: King Harald of Denmark's death at the hands of rebels led by his own son Svend c. 986 has spurred several legends. An analysis of the distribution and texts of rune stones on the island Funen, along with other archaeological and historical sources, makes it probable that the networks surrounding and stemming from the powerful lady Ragnhild were instrumental in bringing about the king's demise.

NØGLEORD: Runer, Glavendrup, Harald, Palnatoke, Jellingdynastiet, Ladby.



Indledning

Om kong Haralds (konge c.958-c.986) død fortæller Saxo at hans søn Svend (konge c. 986-1013) rejste et oprør imod ham. Til at begynde med sejrede Svend, men Harald hentede loyale krigere fra Julin i vndernes land og angreb igen:

Faderen angreb ham atter ved Helgenæs' kyst med en blanding af danske og vendiske styrker, og slaget trak ud hele dagen, uden han kom i nærheden af hverken flugt eller sejr. Efter denne dag var hærene udmattede, og de besluttede at afsætte den følgende dag til fredsforhandlinger. I tillid til at der ville blive indgået et forlig, bevægede Harald sig nu lidt friere rundt, og han gik ind hvor skoven var temmelig tæt. Mens han sad der i et buskads og lettede sig, blev han såret af en pil fra Toke, der tørstede efter hævn for de uretfærdigheder, han var blevet udsat for. Hårdt såret blev kongen af sine mænd bragt tilbage til Julin, hvor han snart efter døde. [Zeeberg 2005 (overs.), bd. 2, s. 639]

Kampene mellem Harald og Svend sluttede med kongens død i midten af 980'erne, hvorefter Svend overtog kongemagten. I de senere skriftlige kilder, som Saxo, satte de dramatiske begivenheder et stort aftryk, og flere af dem konstruerede forskellige eventyrlige begrundelser for oprøret. For eksempel har Adam af Bremen en beretning om at Svend var modstander af kristendommen og derfor angreb sin kristne far (Lund 2020: 213). Saxo fortæller, at oprøret skyldtes, at Harald ydmygede sine krigere ved at lade dem trække en stor sten, som han ville opstille på sin moders grav (Zeeberg (overs.) 2005: 637). I "Jomsvikingernes Saga" skyldes oprøret, at Svend ægges til kamp af Toke, en stormand fra Fyn. Han er i sagaen søn af Palner, og bliver derfor kaldt Palnatoke (Lauridsen (overs.) 2015).

Ligesom Saxo udpeger sagaen Palnatoke som kong Haralds drabsmand, og beskriver samme vanærende død, men ellers afviger de to beretninger en del fra hinanden:

Denne samme aften, hvor store begivenheder er i vente, kommer Palnatoke vestfra fra Bretland og lander i Danmark med 24 skibe. Han ligger under næsset modsat de andre og telter dér sine skibe. Da dette er gjort, går Palnatoke alene i land fra skibene med et pilekogger på ryggen. I samme stund sker det, at kong Harald går i land med nogle folk. De gik ind i skoven og tændte dér ild og lod sig varme ved den. De sidder alle sammen på en træstamme, og det er blevet mørk nat, mens dette står på. Palnatoke går hen til skoven — tæt på dér, hvor kongen varmer sig ved ilden — og stiller sig dér en tid. Imens luner

kongen sig ved ilden og varmer sit bryst, og der bliver kastet tøj under ham, og han støtter sig på knæ og albuer og læner sig meget forover, mens han varmer sig ved ilden. Kongen varmer sig også på skuldrene, hvorved hans ende hæves højt op. Palnatoke kunne sagtens høre, hvad de sagde, og han genkendte tydeligt sin farbrors — Fjølners — stemme. Og nu lægger han en pil på bustrengen og skyder efter kongen, og flertallet af kyndige folk har fortalt, at pilen flyver lige i røven på kongen og igennem ham på langs og kommer til syne i munden. Kongen styrter straks livløs til jorden, som man kunne forvente.

Kongens ledsagere så, hvad der skete, og det gjorde et stort indtryk på dem. Så tager Fjølner ordet og siger, at den mand, som har udrettet dette, har forvoldt den største ulykke, »— men den måde, det er foregået på, er alligevel ganske uhyrlig.« »Men hvad skal vi nu gøre?« sagde de andre, og de vendte sig alle til Fjølner, for han var den klogeste og mest agtede af dem. Det fortælles nu, at Fjølner går hen, hvor kongen ligger, og fjerner pilen derfra, hvor den var stoppet, og han gemmer den væk, som den var, men pilen var let genkendelig, for den var beviklet med guld. Derefter sagde Fjølner til de mænd, som var til stede: »Jeg vil særligt tilråde,« siger han, »— at vi alle beretter enslydende om, hvad der er sket, og jeg finder ikke, at der er andet at sige, end at han blev skudt i kampen den foregående dag. Dette sømmer sig bedst for os, men det vil vanære dem, der har været til stede ved denne hændelse — så uhørt, som det er foregået — hvis dette afsløres for den almindelige befolkning.« Derefter forpligtede de sig med bindende aftaler og blev enige om at holde sig til denne udlægning af sagen. [Lauridsen 2015 (overs.)]

Mens Palnatoke er en litterær figur, der ikke kendes fra samtidige eller pålidelige kilder, står det fast, at oprøret fandt sted, og det endte med kongens død. Oprøret skyldtes i realiteten Haralds forsøg på at centralisere magten, herunder de store omkostninger ved hans byggeprojekter (Roesdal 2024: 131; Lund 2020: 218). Det skal også bemærkes at kongesønners utålmodighed efter at få del i magten var en konstant politisk faktor i Europas middelalder. Det var en konsekvens af de sociale krav til aristokratiets mandlige medlemmer om selvhævdelse, handlekraft og voldsudøvelse som betingelse for at opnå og vedligeholde status og legitimitet (Bates 2016: 398).

Et oprør kræver dog mere end en ambitiøs arving, det kræver også opbakning fra talrige stormænd og deres krigere. Spørgsmålet er nu, om vi kan komme tættere på, hvem der bidrog med de militære kræfter til Svends opstand. Når det ikke var Palnatoke, der stod bag, hvem var det så, der gjorde det af med kong Harald?

Legitimitet og anarkismeteori

Magtstrukturerne i Sydskandinavien er hen over kong Haralds tid blevet analyseret for Sjællands vedkommende af arkæolog Trine Borake 2019: *No man is an island: Anarchism and social complexity in Western Zealand 550-1350*. Hun bruger et teoretisk greb, der i stedet for at se på centraliserende magtstrukturer lægger vægt på netværksorganisering, legitime ledere og decentralisering; anarkismeteori (Borake 2019: 27ff).

Anvendt på det arkæologiske materiale fra Vestsjælland afdækker Borake de lokale sociale strukturer og aktører, der ikke er synlige i de skriftlige kilder, som fokuserer på få enkeltindivider – kongerne og deres nærmeste omgivelser. Hun har fundet de strategier og sociale idealer, der satte grænserne for lederes legitimitet. Ved Tissø har hun vist hvordan fyrsterne i det store halkompleks på Vestsjælland (Jørgensen 2008: 77ff) var i stand til at bevare deres legitimitet så længe de ”varetager begrænsede funktioner. Den variation af funktioner, der findes på de fleste omkringliggende pladser, ses som et udtryk for en decentraliserende social dynamik, der skal forhindre enkelte i at opnå uberettiget kontrol over andre” (Borake 2019: 11).

Groft forenklet kan man sige, at hendes undersøgelser viser, at der også var penge og våben i landsbyerne – de ”omkringliggende pladser” - i fyrstehallens område. Det indebærer, at der var grænser for hvor langt en halfyrste ville komme med brug af ordrer, tvang og trusler. For at opretholde deres status var det i stedet nødvendigt for halfyrsterne at bevare en legitimitet i forhold til de lokale netværk og deres sociale idealer. Ellers kunne de miste deres herredømme.

Ligeså ved Ringsted, hvor Borake har afdækket en ”...lokalitet, der skiller sig ud som en antagonist med en decentraliserende interesse, der påvirkede Ringsted byudvikling” (Borake 2019: 11). I dag hedder stedet lidt uden for Ringsted Kildeagergård, og de lokale magthavere hér havde held med i århundreder at forhindre centraliserende tiltag på Midtsjælland.

I det perspektiv kan oprøret mod kong Harald ses som en række handlinger fra lokale netværk mod en hersker, der overskred sine beføjelser og dermed mistede sin legitimitet. Disse handlinger var succesrige, idet de afværgede yderligere centraliseringsforsøg fra kongemagten i mindst en generation. Først under Svends søn Knud den Store (konge i Danmark 1018-1035), lykkedes det

kongemagten at omgå de lokale decentraliserende strukturer ved at udvide og finansiere kirkelige og administrative centre i særligt Viborg, Roskilde og Lund (Roesdal 2024: 255). Bemærk at det på Sjælland blev Roskilde, der blev det administrative centrum, og ikke tingstedet i Ringsted. Viborg og Lund var ellers tingsteder for deres landsdele, hhv. Jylland og Skåne, og blev af kongemagten udviklet til større byer, men på Sjælland blev Ringsteds udvikling begrænset af Kildeagergårds decentraliserende interesse (Borake 2019:156).

Ladby og Ragnhild

Med dette udgangspunkt in mente kan man lade blikket glide fra Sjælland og mod vest over Storebælt til Fyn og stille skarpt på den periode, hvor Jellingdynastiet greb efter magten i Danmark.

Jellingdynastiet er nutidens betegnelse for mandslinjen af kong Haralds slægt. Den kendes ikke længere tilbage end hans far, kong Gorm (konge 936 - ca. 958), der rejste den første runesten i Jelling, som senere Haralds sten føjede sig til. Flere senere sagaer og krøniker har beretninger om Gorms afstamning, men ingen af dem tåler en kritisk undersøgelse (Lund 2020: 131-137). Dynastiet bestod indtil Gorms tipoldebarn Hardeknud (konge i England og Danmark 1040-1042) døde i 1042.

Der er flere indikationer på, at dynastiet ingen slægtsbånd havde til en tidligere kongeslægt som Hedebydynastiet, men skabte sit krav på magten gennem Gorms kone Thorvi, bedre kendt under sit latiniserede navn Thyra (Imer 2016: 170ff; Imer, Åhfeldt, Zedig 2023: 1278).

Vi ved ikke om magtskiftet mellem de aristokratiske slægter foregik roligt eller voldeligt, men Harald lod c. 967 skrive på den store Jellingsten at han ”vandt” sig al Danmark (Imer 2016: 175) hvad der må henvise til en konkurrencepræget situation omkring magtoverdragelsen.

På Fyn findes der i dag spor af to monumentale magtmanifestationer fra tiden lige inden Jellingdynastiet greb magten.

Den første, Ladbygraven nær Kerteminde, er en usædvanlig rig begravelse af en fyrste i en høj med et 22 meter langt skib. Den døde havde fået adskillige kostbare gravgaver med i højen ud over skibet, her iblandt et lille scepter, elleve slagtede heste og tre eller fire hunde.

Begravelsen fandt sted ca. mellem år 900 og 925, altså før Gorm gjorde sig til konge, men på et tidspunkt i løbet af de næste ca. 60 år blev graven plyndret (Feveile 2016: 229).

At skænde en kostbar og meget synlig gravhøj var en ydmygelse af de arvtagere, der havde bekostet monumentet. Indgrebet fandt sted mens Gorm og/eller Harald vandt sig magten, så det er muligt at tolke det som en sejrherres ødelæggelse af en modstanders magtsymbol.

Oplandet omkring Ladby bestod, lige som ved Tissø og Ringsted på Sjælland, af decentrale netværk med en række lokale knudepunkter. Nyere detektorfund viser, at man også ude i landsbyerne havde smykker og andre kostbarheder, der tidligere ville være blevet kategoriseret som tegn på en aristokratisk residens (Feveile 2016: 234). Når 'elite'-objekter var så almindeligt udbredte, rejser det naturligvis spørgsmålet om, hvad social elite egentlig var. Dermed står vi lige som på Sjælland med et billede af vidtforgrenede lokale netværk – der er hele 14 større fundsteder inden for en radius af 11 kilometer fra Ladbygraven - med decentrale interesser og muligheder for at handle i forhold til herskere, der søgte at tiltage sig magt ud over de etablerede normer.

Den anden magtmanifestation på det nordlige Fyn var Glavendrup-monumentet. Mellem Odense og Bogense står Glavendrup-stenen i dag på sin oprindelige plads i spidsen for en skibssætning som strækker sig over resterne af en ældre bronzealderhøj (Imer 2016: 148).

Den har Danmarks længste runestensindskrift, og skibssætningen på næsten 60 meter stod kun tilbage for den skibssætning, som Gorm rejste i Jelling (Lund 2020: 109-112).

Indskriften oversættes i runedatabasen Danske Runeindskrifter til:

Ragnhild satte denne sten efter Alle Sølve, viernes gode, hirdens hæderværdige thegn. Alles sønner gjorde disse kumler efter deres fader og hans kone efter sin mand, men Sote ristede disse runer efter sin drot. Thor vie disse runer. Til en 'ræte' vorde den, som {ailti} denne sten eller drager den efter en anden

(fjerner den og sætter den som minde over en anden) [Danske Runeindskrifter 2006-2009: Glavendrup-sten]

Alene monumentets størrelse vidner om stenrejserens, Ragnhilds, magt og ambitioner. Ambitionerne fremstår ikke mindre, hvis man læser teksten på Danmarks højeste runesten, den over tre meter høje Tryggevælde-sten. I modsætning til Glavendrup kender man ikke dens oprindelige placering, men det var i omegnen af Tryggevælde på Stevns, på det sydøstlige Sjælland. Her lyder indskriften:

Ragnhild, Ulfs søster, satte denne sten og gjorde denne høj og denne skib(s-sætning) efter Gunulf sin mand, en glammende mand, søn af Nærve. Få bliver nu født bedre end han. Han skal blive en *ræte som *ælti denne sten eller slæber den herfra [Danske Runeindskrifter 2006-2009: Tryggevælde-sten]

Der er et talrige åbenlyse lighedstræk mellem de to indskrifter. For det første er størrelsen et godt stykke over normen for runesten. Formuleringen er meget ens på de to sten, særligt forbandelsen til sidst, der skal forhindre hærværk og ødelæggelse. Runeformerne er også identiske og daterer begge sten til mellem år 900 og 950 (Danske Runeindskrifter 2006-2009: Glavendrup-sten; Tryggevælde-sten). Endelig er det grafiske udtryk også det samme: på begge sten står runerejserens navn på midten af stenens forside, og det er skrevet med lidt større runer end resten af teksten. Runerne har også lidt større indbyrdes afstand, så Ragnhilds navn er tydeligt fremhævet.

Med så mange fællestræk er der ingen tvivl om, at det er den samme Ragnhild, der nævnt på de to sten. Ensartetheden i håndværket viser også, at runeristeren efter al sandsynlighed er den samme, nemlig Sote, der har signeret Glavendrup (Imer 2016: 148-154).

Stenene dokumenterer en aristokratisk kvinde med betydelige ressourcer, der blev enke to gange i første halvdel af 900-tallet. Hun var omdrejningspunkt i et betydeligt netværk, dels hendes egen slægt repræsenteret ved hendes bror Ulf på Tryggevælde-stenen, dels gennem hendes to ægtemænd, og endelig gennem hendes sønner, som nævnes på Glavendrup. Derudover har der også været folk, der stod direkte i hendes tjeneste, som Sote, der ristede runerne, da hun blev enke første gang, og fulgte med til Fyn i hendes tjeneste, hvor han ristede runerne over hendes anden ægtemand.

Sote var også selv af betydende slægt. Det fremgår af yderligere en runesten, som han rejste for sin bror, Rønninge-stenen:

Sote satte denne sten efter Elev, sin broder, søn af Asgot med det røde skjold (eller det røde modersmærke) [Danske Runeindskrifter 2006-2009: Rønninge-sten]

Stenen er noget mindre end de to andre, og den blev rejst i omegnen af Rønninge på det østlige Fyn, inden for de 11 kilometers radius af ladbyfyrstens grav.

Til sammen giver de tre sten navnene på en række af de personer, der på lokalt plan udgør netværk af samme type, som Borake har dokumenteret arkæologisk på Vestsjælland. Fra Ulfs og Nærves slægter på Østsjælland, over Sotes familie nær ladbyfyrsten på Østfyn og til Alles sønner på Glavendrupstenen. I dette netværk står Ragnhild som en ressourcestærk magthaver med talrige gode forbindelser lokalt og regionalt. Det var sådanne netværk, som kong Harald måtte vinde Danmark fra, og det var også fra sådanne kilder, at initiativet kom til at afkorte hans regeringstid.

Var Ragnhilds netværk specifikt en del af oppositionen mod Harald? Hvis vi vidste at Gunulf, Alle eller Elev var døde i kamp med eller mod kongen, ville det give et klart svar på spørgsmålet. Desværre fremgår deres døds måde ikke af stenene, men vi kan få øje på et aftryk af forholdet mellem Ragnhilds netværk på den ene side og Gorm og Harald på den anden ved at se på, hvordan de lokale slægter manifesterede sig under Jellingdynastiets konger. Var Gorms og Haralds herredømme gode eller dårlige tider for de fynske netværk, som Ragnhild, Alle og deres børn, samt Sote og den rødskjoldede Asgot var en del af?

De fynske runesten

Ser man på de lokale elitenetværks manifestationer på Fyn i første halvdel af 900-tallet, er det ladbygraven og Glavendrup-monumentet, der springer i øjnene. Sotes Rønninge-sten er den eneste anden runesten fra øen, der også er dateret til 900-950.

Den efterfølgende periode c. 950 til 1050 er den periode, hvor der blev rejst flest runesten i Danmark, med et højdepunkt i de 50 år fra 970-1020 (Imer 2016: 186f). I denne periode blev over halvdelen af de ca. 260 kendte runesten i Danmark rejst.

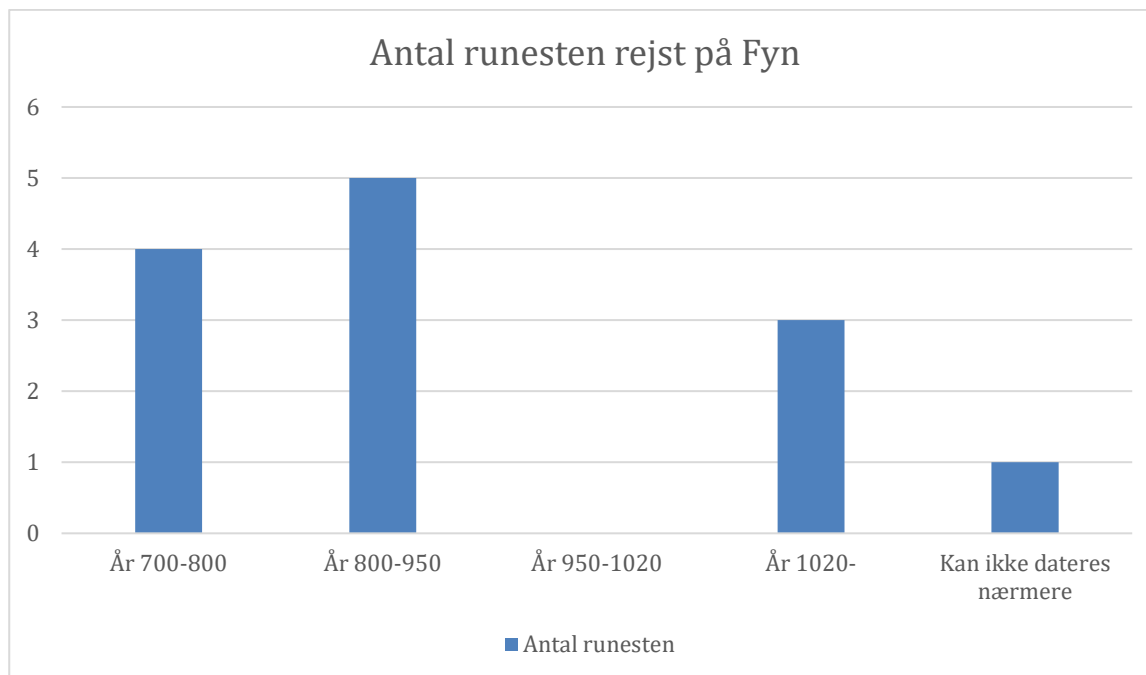
Runestenene var ikke ligeligt fordelt i middelalderens Danmark. Der var store lokale forskelle, hvor runesten nogle steder var vidt udbredte, mens der andre steder stort set ikke findes nogen. De største koncentrationer er i det østlige Jylland, særligt Himmerland, og i det sydlige Skåne. Lolland fik også en gruppe sten i denne periode. Andre steder, som Nordsjælland, Vendsyssel og Vestjylland fik ingen eller kun få sten.

Forskellene skyldtes ifølge professor Søren Sindbæk regionale kulturforskelle i Sydsandinavien (Sindbæk 2008: 191ff).

Runemonumenter var synlige magtsymboler, og ifølge både plyndringen af Ladbygraven og teksten på Glavendrup- og Tryggevælde-stenene var den type symboler udsatte, hvis de lokale hersker endte på den tabende side i en magtkamp. Det ligger i magtens logik, at den der kan opretholde sine symboler, er vinderen. Og vinderen må konstant forhindre konkurrenter i at opbygge nye symboler, for hvis de kan gøre det, vil han miste magt.

Fra Fyn er der dokumenteret i alt tretten runesten (Danske Runeindskrifter 2006-2009: Odense amt; Svendborg amt). Øen kan dermed ikke siges at være en af de runestens-fattige regioner (Sindbæk 2008: 190), men må betragtes som et område, hvor runesten var en del af kulturen. Derfor er den tidsmæssige fordeling af runestenene bemærkelsesværdig.

Ud af de tretten sten er nemlig ingen rejst i den korte men runestensrige periode 970-1020. Fordelingen af de tretten sten fremgår af figur 1.



De i alt ni sten fra før 950 er Flemløse 1, Flemløse 2, Helnæs, Nørre Nærå, Glavendrup, Rønninge, Avnslev, Ørbæk og Fåborg. De tre fra efter 1020 er Ålebæk, Allerup og Sørup. Sønderby-stenen, er dårligt bevaret og kan ikke læses eller dateres nærmere.

Hvis de fynske runesten fulgte samme fordeling som resten af Sydsandinavien, burde der være omtrent lige så mange sten i perioden 950-1020 som i alle de omliggende perioder tilsammen. I stedet er der ingen. Det er en så påfaldende mangel, at den ikke kan forklares med tilfældigheder i det bevarede materiale.

En mulig forklaring på runestensmanglen kan være, at eftersom runesten kunne bruges til at fremme arvekrav efter den afdøde, var de særligt nødvendige i områder hvor den politiske udvikling sidst i 900-tallet var ustabil, mens mere rolige områder ikke havde brug for monumenterne (Imer 2016: 187). Den tolkning er dog ikke alment accepteret, og det er mere sandsynligt at "...udbredelsen af runesten må ... afspejle lokale forhold, som ikke så let lader sig afkode" (Imer 2016: 189).

På Fyn kan den tidsmæssige fordeling af runesten hjælpe os med den lokale afkodning. Vi ved at der i den mest runestensrige periode i Sydsandinavien ikke blev opstillet runesten på øen. Det var i modsætning til den generelle tendens, det var i modsætning til den lokalt eksisterende tradition og

det var i modsætning til det efterfølgende forløb. Det var også samtidig med Jellingdynastiet besad kongemagten.

Man gik på Fyn direkte fra store anlæg som Glavendrup og Ladby til en kort periode uden runemonumenter indtil man genoptog skikken en generation efter kong Haralds død. Det tyder på, at Jellingdynastiets herskere var fjendtligt indstillet overfor de lokale magthavere på Fyn, og derfor forhindrede dem i at manifestere magt i form af større monumenter. Man kan naturligvis spekulere på andre begrundelser, men at kong Harald kuede de fynske stormænd og -kvinder, er den enkleste mulige forklaring på runestenspausen. Og den undertrykkelse har givet de fynske fyrstenetværk en motivation til at deltage i kampen mod kongen.

Hvem dræbte kong Harald?

Det var Ragnhild, der gjorde det.

Lægger man Trine Borakes afdækning af lokale netværks muligheder for at reagere på illegitim magtudøvelse sammen med runestensmangelen på Fyn og forbindelserne til Sjælland, bliver resultatet, at Ragnhilds netværk sandsynligvis var aktivt i den væbnede opposition mod kong Harald.

Ragnhild var næppe personligt involveret, for var hun i den fødedygtige alder mellem 900-950 da hun rejste Glavendrup-monumentet, så må hun have været død eller betydeligt oppe i årene, da kongen blev dræbt c. 986. Men hendes sønner har formodentlig været i live, og det samme har de yngre generationer i hendes netværk, som ikke kun omfattede Fyn, men også rakte over til Sjælland.

Der var ikke langt fra Tryggevælde og til Kildeagergård, blot en dagsmarch på ca. 35 kilometer, så det er givet, at Nærves slægt og Kildeagergårdherskerne har kendt hinanden. Og sidstnævnte demonstrerede en klar modstand mod centralisering i almindelighed flere hundrede år i træk.

Personerne omkring Ragnhild havde altså både midlerne og motivationen til at vende sig mod kongens forsøg på at øge sin magt. Kampen mod kongen fik styrke fra en opfattelse i lokale netværk af, at kongen overskred de legitime grænser for sin magt.

Så kan det være, at sagaens senere placering af Palnatoke på Fyn er en reminiscens af mindet om Ragnhild-netværkets sejr i kampen mod kong Harald.



Litteraturliste

- Bates, David 2016: *William the Conqueror*, Yale University Press, London.
<https://doi.org/10.12987/yale/9780300118759.001.0001>
- Borake, Trine 2029: *No man is an island: Anarchism and social complexity in Western Zealand 550-1350*. PhD-afhandling, Aarhus Universitet og Museum Vestsjælland.
- Feveile, Claus: 2016: "Understanding the Hinterland of the Ladby Ship Grave", Turner, Val E.; Owen, Olwyn A.; Waugh, Doreen J. (red.): *Shetland and the Viking World. Papers from the proceedings of the seventeenth Viking Congress Lerwick*. Shetland Heritage Publications, Lerwick, side 229-235.
- Gelting, Michael H. (overs.) 2002: *Roskildekroniken*, Forlaget Wormianum, Højbjerg.
- Gelting, Michael H. 2010: "Poppo's Ordeal: Courtier Bishops and the Success of Christianization at the Turn of the First Millennium". *Viking and Medieval Scandinavia* 6, s. 101-133. <https://doi.org/10.1484/J.VMS.1.102138>
- Hansen, Anders Lundt 2023: *Danmark - de første 1000 år*, Lindhart og Ringhof, København.
- Hansen, Anders Lundt 2018: *Sølv, blod og kongemagt. Bag om vikingemyten*, Gyldendal, København.
- Imer, Lisbeth M. 2016: *Danmarks runesten - en fortælling*, Gyldendal, København.

- Imer, Lisbeth M.; Åhfeldt, Laila Kitzler; Zedig, Henrik 2023: "A lady of leadership: 3D-scanning of runestones in search of Queen Thyra and the Jelling Dynasty". *Antiquity*, vol. 97, s. 1262-1278. <https://doi.org/10.15184/aqy.2023.108>
- Jacobsen, Sanne-Marie Ekstrøm 2017: *Politikens turen går til vikingetiden*. Politikens Forlag, København.
- Jensen, Jørgen 2005: *Danmarks oldtid. Yngre jernalder og vikingetid*, bd. 4. Gyldendal, København.
- Jørgensen, Lars 2008: "Manor, Cult and Market at Lake Tissø" i Brink, S.; Price, N. (red.): *The Viking World* side 77-82. Routledge, Abingdon-on-Thames.
- Lund, Niels 2020: *Jellingkongerne og deres forgængere*, Vikingeskibsmuseet, Roskilde.
- Roesdahl, Else 2024: *Fra Vikingetid til Valdemarstid. Danmark 950-1200*, Aarhus universitetsforlag, Aarhus. <https://doi.org/10.2307/jj.10518930>
- Sindbæk, Søren 2008: "The Lands of Denemearce: Cultural Differences and Social Networks of the Viking Age in South Scandinavia". *Viking and Medieval Scandinavia* 4, s.169-208. <https://doi.org/10.1484/J.VMS.1.100310>
- Zeeberg, Peter (overs.) 2005: *Saxo Grammaticus. Gesta Danorum. Danmarkshistorien, bd. 1-2*. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Gads Forlag, København.

Hjemmesider

- Lauridsen, Jesper (overs.) 2015: "Jomsvikingernes saga", *Heimskringla.no*. Benyttet 26/7 2024 fra https://heimskringla.no/wiki/Jomsvikingernes_saga
- Danske runer 2006-2009: "Danske runeindskrifter", *Runer.ku.dk*. Benyttet 26/7 2024 fra <https://runer.ku.dk>